

Complexnummer: 520196

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

H.Johanneskerk

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

520198, 520199

Woonplaats

Heerde

Gemeente

Heerde

Provincie

Gelderland

Hoofdadres van hoofdobject

Dorpsstraat 31, 8181 HM Heerde

Complexomschrijving

Inleiding

Nederlands Hervormde KERK (H. Johanneskerk), bestaande uit de middeleeuwse toren, het schip uit 1923 en het koor dat uit de middeleeuwen dateert. Ten tijde van de bouw van het kerkschip werd ook het HEKWERK geplaatst aan de noordwestzijde van de toren, in de hoek van het aangrenzende marktplein.

Complex-omschrijving

Van de van oorsprong 15de eeuwse Johanneskerk zijn de westelijke toren en, in verkorte vorm, het oostelijke koor gespaard gebleven. De middeleeuwse Johanneskerk is met haar noordzijde grenzend aan een hoek van het marktplein, gelegen in de dorpskern. Alleen aan de zuid- en oostzijde is zij geheel vrij gesitueerd. De bebouwde omgeving van de kerk herinnert nauwelijks aan een middeleeuws verleden maar wordt grotendeels bepaald door bebouwing daterend van rond 1900 met nadruk op na-oorlogse aanvullingen.

Waardering

Nederlands Hervormde Kerk bestaande uit van oorsprong middeleeuwse toren en 15e eeuws koor en schip uit 1923 met bijbehorend herkwerk.

-Van architectuurhistorische waarde vanwege de esthetische kwaliteiten in in- en exterieur zoals gave verhoudingen en rijke detailleringen van het kerkschip (in de stijl van de Amsterdamse school), toren en gotische koor (met

contemporaine muur- en gewelfschilderingen).

-Van stedenbouwkundige waarde vanwege haar ligging aan de zuidzijde van het kerkplein. De kerk vormt door haar afmetingen en bijzondere silhouet een karakteristiek beeld in de dorpskern van Heerde.

-Van cultuurhistorische waarde vanwege zijn bestemming welke is verbonden met een religieuze ontwikkeling vanuit het oorspronkelijke gebruik als kerk reeds vóór de Hervorming en de moderne inpassing ten behoeve van de Nederlandse Hervormde Gemeente.

Monumentnummer*: 520198

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 24 juni 2002
Kadaster deel/nr: 30057/22

*Monumentnaam***

H. Johannes

Complexnummer

520196

Complexnaam

H.Johanneskerk

*Woonplaats**

Heerde

*Gemeente**

Heerde

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Dorpsstraat

*Nr**

31

*Toev.**

*Postcode**

8181 HM

*Woonplaats**

Heerde

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

HEERDE

*Sectie**

B

*Kad. object**

2773

Appartement

Grondperceel

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving

Ned. Hervormde KERK, bestaande uit de laat-gotische TOREN, het SCHIP uit 1923 en het KOOR, vermoedelijk uit de eerste helft van de 15e eeuw. De rijzige toren heeft drie geledingen, een vierkant grondplan, en wordt bekroond door een achzijdige ingesnoerde naaldspits uit 1907. De sokkel is opgetrokken in baksteen, voor het overige is tufsteen toegepast. In 1869 werd de toren voorzien van een detaillering van boognissen en friezen in neoromaanse trant. Om de spits een neogotische balustrade. Op de derde geleding is een mechanisch torenuurwerk van L.W.F. Volcke te 's-Gravenhage, uit het laatste kwart van de 19e eeuw aangebracht.

Het SCHIP is als centraalbouw ontworpen door de Amersfoortse architect J. of W. Pothoven in 1923, Het kerkschip heeft een plattegrond in de vorm van een Grieks kruis en wordt gedekt door leien in Maasdekking. De haaks op elkaar geplaatste zadeldaken bezitten gelijke nokhoogten. De gevels (Vlaams verband) zijn in gele baksteen opgetrokken. Het in hetzelfde metselverband uitgevoerde, door een rollaag afgesloten omlopende trasraam, is door drie verdiepte metsellagen in drieën verdeeld. Het kerkschip bezit symmetrisch ingedeelde gevels. De even hoge als brede, als dwarsarmen op te vatten gevels met doorgetrokken dakschilden, zijn aan elkaar identiek. Van de oostelijke en westelijke eindgevel kan dat in grote mate eveneens worden gezegd, zij het dat deze door respectievelijk het koor en de toren worden begrensd. Onder alle deklijsten van de vier eindgevels vlechtingen in

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

rode baksteen. De hoeken van de gevels zijn tot steunberen uitgebouwd die naadloos aansluiten op het metselverband van de voorgevel. Deze ondersteunen onder meer de brede van klossen voorziene, bakgoten die alleen in de hoeken waar de haaks op elkaar geplaatste zadeldaken elkaar raken voorkomen. De toegangsportalen die de toren flankeren zijn eveneens met bakgoten uitgerust.

De door de puntgevel bepaalde NOORDZIJDE bezit boven het reeds genoemde trasraam in het midden een paraboolvormig venster met glas in lood ingevuld. De schenkels van de uit een dubbele rollaag bestaande boog worden door een zwart geteerde uitgemetselde baksteen sierlijst begeleid. Deze sierlijst heeft zijn basis boven de hardstenen lekdorpel op een ijzeren band die voor het venster loopt. Op de hoeken van de gevel, die wordt gevormd door een aansluitende steunbeer met twee betonnen afzaten, wordt dit venstertype gekoppeld, herhaald. Het middelste venster van de vijf hierboven geplaatste lancetvensters wordt aan weerszijden door twee in hoogte opklimmende vensters geflankeerd. De op een gezamenlijke lekdorpel rustende vensters, worden door een gemetselde montant en een hardstenen spruitstuk, dat in een vorktracering uitmondt, gedeeld en vormen een variant op het hiervoor genoemde raamtype. Onder de kruin van de puntgevel komt een lichtspleet voor met hardstenen lekdorpel. Onder de deklijst van de door een dekstuk bekroonde topgevel komen vlechtingen in rode baksteen voor. In de oostelijke en westelijke gevel van deze dwarsarm komt een toegang met bordes voor. Het kozijn dat de dubbele geteerde paneeldeur omvat, rust op een hardstenen dorpel en is voorzien van dito neuten. Het deurkozijn wordt door een streklaag afgesloten. De smalle gevel van het kerkschip die door een steunbeer in de binnenhoek van de haaks geplaatste noordmuur die grenst aan de toren, bevat een glas in lood venster van het type zoals dat voorkomt in de eindgevel hiervoor besproken boven het trasraam.

Het OOSTEINDE grenst aan het smallere en lagere gotische koor. Ter linker- en rechterzijde bevindt zich tussen een steunbeer van het koor en die haaks op de hoek van de gevel, een lancetvenster van het type zoals dat voorkomt in de noordzijde. Ter weerszijden van het uitgemetselde rookkanaal in het midden van de gevel komt een lichtspleet voor.

De ZUIDZIJDE is identiek aan de noordzijde.

De WESTZIJDE die voor het grootste deel in beslag wordt genomen door de toren bezit links en rechts een met een tentdak (leien in maasdekking) gedekte uitbouw die als toegangsportaal dienst doet. In de westzijde bevindt zich een gekoppeld paraboolvormig venster van het type zoals dat voorkomt in de dwarsarmen boven het trasraam. De zuid- en noordzijde bevatten dubbele paneeldeuren zoals die ook reeds zijn beschreven.

In het INTERIEUR valt met name de houten kapconstructie van de deels ziende kap op, die in tegenstelling tot de eerste indruk, niet een gewelf draagt maar in feite een vlakke houten zoldering ondersteunt. De ruimte tussen de boogschenkels en de vlakke zoldering wordt door vakwerk opgevuld. In het kerkschip zijn de oorspronkelijke vurenhouten lambriserings en het bankenplan bewaard op zijn originele plaats gebleven. Fraaie onderdelen vormen de van houtsnijwerk voorziene oude preekstoel, geplaatst tegen een achterwand en onder een klankbord uit de bouwtijd van het schip. Boven die achterwand, in de scheidingsmuur met het koor, een groot spitsboogvormig venster, voorzien van glas-in-lood. Verder zijn onder meer van belang de kroonluchters en de orgelkas, gebouwd in 1843-1845, in een neobarokke kas waarop beelden. Hierin een van oorsprong tweeklaviers orgel, in 1845 gemaakt door J. Holtgrave. Bij de restauratie in 1964 werd het orgel voorzien van een onderkas, een rugwerkkas, en ter weerszijden van de hoofdkas twee pedaaltoeren. Deze door de firma Reil toegevoegde elementen vallen buiten de

bescherming.

Het gotische KOOR heeft een vijfzijdige sluiting met steunberen en hoge spitsboogvensters en is gedekt met leien in rijndekking. Het interieur is met kruisribgewelven overkluisd. Er zijn contemporaine muur- en gewelfschilderingen aanwezig.

Waardering

KERK, bestaande uit een middeleeuwse toren en koor, met een schip gebouwd in 1923 door J. of W. Pothoven uit Amersfoort.

-Van architectuurhistorische waarde vanwege de esthetische kwaliteiten in in- en exterieur zoals gave verhoudingen tussen de onderdelen en rijke detailleringen van het kerkschip in de stijl van de Amsterdamse school, in harmonie met de karakteristieke detailleringen van toren en koor, waaronder contemporaine muur- en gewelfschilderingen.

-Van stedenbouwkundige waarde vanwege haar ligging aan de zuidzijde van het kerkplein. De kerk vormt door haar afmetingen en bijzondere silhouet een karakteristiek beeld in de dorpskern van Heerde.

-Van cultuurhistorische waarde vanwege zijn bestemming welke is verbonden met een religieuze ontwikkeling vanuit het oorspronkelijke gebruik als kerk reeds vóór de Hervorming en de moderne inpassing ten behoeve van de Nederlandse Hervormde Gemeente.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

Monumentnummer*: 520199

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 24 juni 2002
Kadaster deel/nr: 30057/22

Complexnummer

520196

Complexnaam

H.Johanneskerk

Woonplaats*

Heerde

Gemeente*

Heerde

Provincie*

Gelderland

Straat*

Dorpsstraat

Nr*

31

Toev.*

Postcode*

8181 HM

Woonplaats*

Heerde

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

HEERDE

Sectie*

B

Kad. object*

2773

Appartement

Grondperceel

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

Smeedijzeren HEKWERK (complex-onderdeel C) bestaande uit een spijlenhek, twee brede draaideuren en een poortje voor de kerkgangers, tussen totaal vier gemetselde kolommen, geplaatst ten tijde van de bouw van het kerkship in 1923. Het hekwerk bevindt zich aan de noordwestzijde van de kerktoren in een hoek van het aangrenzende marktplein. Het scheidt het met grind belegde kerkterrein af van de openbare ruimte.

Het hek bestaat uit in het midden twee gesloten smeedijzeren draaideuren die aan de bovenzijde van een grote en kleine voluut zijn voorzien ter beëindiging van het regelwerk en in de richting wijzen van de uitzwaai van de deuren. Aan de zijde van de gemetselde kolom waartussen de deuren hangen, komen drie naast elkaar geplaatste spijlen voor die gedeeltelijk over de gesloten benedenkant doorlopen. De met terugliggende hoeken uitgevoerde vierkante kolommen zijn opgemetseld in rode baksteen maar zetten zich na een rollaag in gele baksteen voort en eindigen in een hardstenen dekplaat. Vanaf het marktplein gezien bevindt zich rechts het poortje voor de kerkgangers waarvan de benedenhelft uit plaatwerk bestaat waarop gedraaide en opengewerkte spijlen rusten. Rechts hiervan en links van de dubbele deuren bevindt zich een hek rustend op door een ezelsrug afgesloten, laag muurtje van rode baksteen. Het hek sluit rechts aan op een ijzeren paaltje waaraan een modern hekwerk van gaas. Het linker gedeelte van het hek eindigt hier met een gemetselde kolom zoals beschreven tegen een gevel van de naastgelegen pastorie.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Smeedijzeren hekwerk aangebracht ten tijde van de bouw van het kerkschip in 1923.

- Van architectuurhistorische waarde vanwege de esthetische kwaliteiten zoals gave verhoudingen en rijke detailleringen in de stijl van de Amsterdamse school, daterend uit de twintiger jaren van deze eeuw.

- Van stedenbouwkundige waarde vanwege haar ligging aan de zuidzijde van het kerkplein.

De kerk vormt door haar afmetingen en bijzondere silhouet een karakteristiek beeld in de dorpskern van Heerde en wordt door het hekwerk van de openbare ruimte gescheiden.

- Van cultuurhistorische waarde vanwege zijn bestemming welke is verbonden met een religieuze ontwikkeling vanuit het oorspronkelijke gebruik als kerk reeds vóór de Hervorming en de moderne inpassing ten behoeve van de Nederlandse Hervormde Gemeente.

Hoofdcategorie

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Subcategorie

Erfscheidig(D)

Functie

Hek